

[På vej til Holm.pdf](#)

Hjortspringbåden

Er et træskib fra jernalderen. Den blev fundet i Hjortspring Mose på Nordals i 1921. Båden, der stammer fra cirka 350 f.Kr., var en del af et stort våbenoffer i selve mosen. Båden, der er en krigskano, som kunne bære 24 mand med våben og andet grej, har en længde på 19 meter og en vægt på 530 kg. Besætningen sad på smalle, formskårne bænke og padlede med lange, smalle padler, som var individuelt udformet til hver mand og hans placering i båden. Til båden hørte også en bred styreåre. Bagest i båden var et sæde, som blev båret af en fint udsmykket tværbjælke. Der blev også fundet en masse løse trægenstande i båden, som viser prøver på dygtigt træskærerhåndværk.

Hjortspringbåden, der er Nordeuropas ældste plankebyggede fartøj, består af en bundplanke og to brede planker i hver side, som er syet sammen med bast. Bådens ender er holdt sammen af to stævnklodser. I begge ender er båden udstyret med to svungne forlængelser. Plankerne er af lindetræ og padleårerne af navr. Dens lighed med de mange bronzealderhelleristninger, der forestiller både, viser, hvordan disse skal tolkes – som plankebyggede både roet med padler.

Betydelige dele af Hjortspringbåden og af våbnene blev opdaget ved tørvegravning omkring 1880, uden at det dengang kom til arkæologernes kendskab. Først i 1920 blev fundet kendt på Nationalmuseet, og stedet besøgt. I 1921-22 gennemførte konservator Gustav Rosenberg for museet en totalundersøgelse af den lille mose på ca. 45 x 50 m, beliggende 42 m over havet og 3–4 km fra kysten.











Bjørkebåden

Bjørkebåden er fundet nord for Stockholm. Den er dateret til år 400. Bunden (stammen) er af lind og den påsatte fyrretræsplanke er klinket på med jernnagler. Spanterne er i gran.

Den udspændte træbåd

Skibene fra vikingetiden var andet end store klinkbyggede fartøjer med smukke profilerede stævne.

Det var også stammebåde, både som vi kender dem fra tidligere tider, men også som udspændte både - stammebåde der ved hjælp af opvarmning af ild, blev spændt ud til en anden form end den oprindelige udhulede træstamme.

Han er næsten i bund.

Gennem det meste af et år har han og andre medlemmer af Hjortspringbådens Laug arbejdet på poplen, der skal blive en tro kopi af Bjørkebåden. En mindre jernalderbåd,

der i 1947 blev fundet i Gävle Kommune nord for Stockholm og dateret til omkring 400 år efter Kristi fødsel.

Den nye Bjørkebåd to bliver lige som originalen lavet af en udhulet træstamme, der spændes ud ved hjælp af varme. Datoen er sat til lørdag 7. oktober, hvor medlemmer af Hjortspringbådens Laug laver et stort bål foran Lindeværftet i Holm ved Nordborg.

Forinden har båden ligget i vand gennem en hel uge, så alle celler i træet er mættet.

Efter et par timer over bål gav en syv meter lang træstamme sig næsten uden at revne. Fødselsholdet kunne ånde lettet op.

Holm: Det var næsten som at overvære en fødsel, da Hjortspringbådens Laug lørdag formiddag gik i gang med eksperimentet at få en stor udhulet træstamme til at give slip og lade sig udvide - centimeter for centimeter. Uden at sprække.

I den ene ende af stammen var medlemmer travlt beskæftiget med at køle patienten ned med fugtige klude. I den anden ende målte andre efter med tommestok, at hun nu også udvidede sig som planlagt, og så var der ham, der løbende tjekkede temperaturen.

- Pas på. Den bliver for varm. Slå flammerne ned, beordrede Bent Aasand, der som en anden fødselslæge havde kommandoen.

John Petersen, menig fødselshjælper, smed jord på gløderne.

,

Ingen erfaring

Hjortspringbådens Laug har kastet sig over at bygge endnu en oldtidsbåd. Denne gang en kopi af et mindre jernalderfartøj, der i 1947 blev fundet i landsbyen Björke nord for Stockholm og dateret til omkring 400 år efter Kristi fødsel.

Båden var syv meter lang og hugget ud af en stor lindetræsstamme, der var blevet udspændt på midten og forsynet med to bordplanker. Ikke et stort og prangende skibsbyggeri som Hjortspringbåden, som foreningen i Holm i 1999 søsatte en tro kopi af.

Men selv om Bjørkebåden kun har været et lille praktisk fartøj til transport og fiskeri med plads til tre personer, har den været en stor udfordring for Hjortspringbådens Laug.

For det første er tykke lindetræsstammer rasende dyre. Hjortspringbådens Laug bygger derfor båden af en træstamme i poppel, som man har fået gratis. For det andet har det taget et helt år at hugge stammen ud. Og for tredje havde ingen af medlemmerne før lørdag formiddag erfaring med, hvordan man dampkoger træ over bål uden at ende med en forkullet træstamme.

Besværlig metode

I ugen op til eksperimentet havde stammen ligget i blød. Den skulle være mættet af vand, før den blev lagt over bålet.

- For når stammen er tilpas varm, begynder vandet inde i træets celler at udvikle damp, som gør båden blød, forklarede Bent Aasand.

Efter kun 15 minutter over gløderne måtte stammen vendes første gang. Sådan fortsatte det gennem 45 minutter, til Bent Aasand mærkede efter og konstaterede, at nu var den klar.

En kø af fødselshjælpere fik travlt med at klippe grene og sætte dem i spænd i båden.

-Nu har den udvidet sig 10 centimeter. Indtil videre går det godt, meddelte fødselslægen.

For det var ikke nok. Midt på stammen skulle båden helst udvides med endnu 15 centimeter.

- Det er godt nok en besværlig måde at bygge båd på, mente Arne Lhjungmann Pedersen.

Ifølge Hjortspringbådens Laug har finske bønder benyttet den oldgamle teknik helt op i det 20. århundrede, mens metoden forsvandt i Sydsandinavien i løbet af jernalderen.

- Det hænger vel sammen med, at lindetræet i Danmark dengang blev udkonkurreret af bøgetræet, formodede han.

- Det blev vel sværere og sværere at finde stammer, der var tykke nok. Og så må man jo finde på andre måder at bygge skibe på, supplerede John Petersen.

Den "nye" metode blev at bygge på klink, altså planke på planke oven på en køl.

Kun en lille revne

Efter knap tre timer var det hele overstået. Stammen havde givet sig præcis 25 cm, så spændet mellem bådens sider nu var 70 centimeter.

- Det er blevet et super resultat. Fantastisk. Sikken facon. Nu ligner det rigtigt en båd, erklærede Bent Aasand. Ødslen forløb stort set uden komplikationer. Der kom dog en enkelte revne indvendigt i bunden:















